

Det vil efter min fulde Overbevisning alene være muligt derved, at Myndigheden til at foretage et hvilket som helst Skridt, en hvilken som helst Udvidelse af Undervisningen i Skolerne, lægges i Kommunnernes Haand, saaledes at der dertil rettes en Opmuntring fra Statens Side, men ikke nogen Befaling, ikke noget Bud. Til denne Opmuntring have vi jo Veiledning nok, og Staten har Midler til at gøre denne Opmuntring kraftig derved, at den tilbyder at yde et passende Tilskud til saadanne Kommuner, der virkelig vilde gøre Noget for at udvide Undervisningen i Almue-skolerne. Niemedet med det foreliggende Lovforslag synes derimod paa dette som paa saa mange andre Omraader at være, at der tilveiebringes ensartede Regler for samtlige Kommuner og samtlige Skoler, men der er allerede under disse 2 Dages interessante Forhandlinger fremkommet mange Oplysninger og mange Belysninger fra forskellige Egne i Landet, der noksom maa vise, at de samme Regler ikke ere anvendelige alle vegne. Der har fra nogle Steder været Tale om Oprettelse af smaa Skoler, og jeg tror, at dette er en heldig Tante for nogle Kredse, hvor de lofale Forhold tillade, at de ældre Børn kunne samles i enkelte Skoler og de smaa i andre. Det er fra andre Egne i Landet gjort stærkt gjældende, at Affsættelsen af Biskoler vilde medføre en uforholdsmæssig Byrde og en stor Støtte for de paa-gjældende Egne, og jeg tror, at det svarer til de Egenes Forbring at bevare Biskolerne. Dernæst er der andre Egne, hvor der særlig er lagt Vægt paa, at der haves Dobbelt-skoler i Modsetning til Enkelt-skoler. Derom kunne nu Meningerne være delte; nogle satte mest Pris paa at have Børnene samlede i een Lærers Haand, Andre sætte mere Pris paa at have Dagene fordelte mellem flere Lærere, nogle Steder svarer Dobbelt-skolerne til Hensigten, andre Steder Enkelt-skolerne. — Endelig komme vi til Fortsættelses-skolerne. Naar jeg har talt imod disse, er det ikke, fordi jeg ikke i og for sig ser deres store Betydning eller ikke tror, at det nogle Steder vil være muligt at gennemføre dem, vel at mærke, naar de Kræfter, der bruges i deres Tjeneste, frivillig paatage sig et saadant Arbejde, thi for Lysten og Frivilligheden er intet Arbejde for stort, men for Tvungen vil endog det mindste være for stort. Naar man derfor stiller sig over for Fortsættelses-skolerne paa en saadan Maade, at man yder Opmuntring og Støtte til de Kommuner og de Lærere, der med Iver vilde tage sig af denne Sag, vilde de lykkes. Naar jeg omtaler Fortsættelses-skolerne, kan jeg ikke undlade at gøre opmærksom paa en Snurighed. Ministeren betegnede det nemlig igaar som en Erfaring, han havde fra sin Lærertid, at det ikke er umuligt at undervise i 8 Timer om Dagen, men jeg er bleven gjort opmærksom paa, at den samme Minister for 17—18 Aar siden udtalte en anden Erfaring. Da der forhandlede om Lønnings-satserne for de

lærde Skoler, udtalte Ministeren nemlig, at hans Erfaring fra Undervisningslivet havde lært ham, at 5 Timers Undervisning om Dagen vare overmaade anstrengende. Jeg nævner det nærmest som en Snurighed, idet jeg godt vil indrømme, at Opfattelsen i saa mange mellemliggende Aar kan blive noget forskjellig, men nogen ny Erfaring vil dog vistnok ikke have ligget i Aarene siden 1854. — Et godt Udbytte af Almue-skolen er betinget af et godt Forhold imellem Lærer og Skoledistrikt. Hvor det er tilfælde, ville store Frugter kunne tilveiebringes, men hvor det ikke er tilfælde, vil Intet lykkes. Derfor er ogsaa jeg tilbøjelig til paa enhver Maade at støtte et godt Forhold mellem Lærer og Skoledistrikt, og til at aabne Ud-gang til, at det kan indtræde, hvor det ikke er tilfælde. Her handles derfor efter min Overbevisning om et Princip, som staar i Modsetning til det foreliggende Lovforslag, et Princip, der er saa forskjelligt fra dette, at jeg ikke kan tro det muligt, at den samme Mand kan gaa ud paa begge disse forskellige Principer. — I det den ærede Minister igaar i sit Foredrag søgte at forsvare sit Forslag, rettede han et Kontraangreb mod sine Modstandere; men det forekom mig, at det ved denne Leilighed kom til at gaa ham som den berømte Ridder, der kæmpede imod indbildte Fjender, thi de Fjender, han bekæmpede, vare i Virkeligheden ikke tilfælde. Den ærede Minister havde forfattet sig to vistnok vigtige Dokumenter, nemlig det meget omtalte Langste Forslag og den ligeledes meget omtalte Bibyffe Adresse fra 4 Aar tilbage. Ministeren byggede sit Angreb paa disse to Dokumenter, men jeg tror, at han derved kom til at ramme ud over Hovedet af denne Sag, idet jeg som dog har hørt temmelig nøje efter Forhandlingerne her i Salen i disse Dage, ikke har hørt, at Nogen har gjort sig til Talsmand hverken for den ene eller den anden Side, hvad der udtrykkes i de nævnte Dokumenter. Derfor den ærede Minister er gaaet ud fra, at det i denne Forsamling virkelig fandtes to Anskuelser, der vare hinanden saa sit modsatte som de, der betegnes

Rettelser.

- Ep. 739, §. 15 f. o., „Oktober“ læs: „Juli“.
 — 739, §. 6 f. n., „Betalings-Gratifikationen“ læs: „betalingsfri Skole“.
 — 740, §. 27 f. n., „Smaa-skoler“ læs: „Folke-skoler“.
 — 740, §. 26 f. n., „høiere Skoler“ læs: „høiere Folke-skoler“.
 — 740, §. 26 f. n., „162,000“ læs: „162“.
 — 743, §. 2—3, f. n., „Skolegangen“ læs: „Skole-sagen“.
 — 744, §. 1 f. o., „Skolegangen“ læs: „Skole-sagen“.